

FICAR ELS CALERS ON URGEIX

ANTÓN COSTAS

CATEDRÀTIC DE POLÍTICA ECONÒMICA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

Un riu d'indignació envaeix aquests dies l'ànim de molts ciutadans a Catalunya. He vist com fins i tot als més temperats se'ls ha alterat el caràcter davant dels adjectius i epítets llançats per **José Bono**, **Esperanza Aguirre** o **Juan Carlos Rodríguez Ibarra** contra la proposta de finançament del Govern tripartit de **Pasqual Maragall**. Amb la retòrica sonora que el defineix, **Ibarra** ha recomanat "que es fiquin els calers on els càpiguen". Si aquesta és l'Espanya real, que pari que baixo, han pensat alguns. Però faran bé de no deixar-se emportar per la indignació. Tinc la seguretat que aquestes sortides de to no són compartides per la majoria dels espanyols del carrer.

Sens dubte, la proposta de canvi del model de finançament pot fer més incòmoda la vida a les noves elits polítiques regionals sorgides amb les autonomies, i també més exigent la gestió dels diners públics que reben, però això no ha de perjudicar la solidaritat entre els ciutadans espanyols. El que sí que és cert és que aquesta proposta ens obliga a dedicar una mica de temps a pensar com han anat les coses en aquests 25 anys d'Estat autonòmic, i veure si és convenient fer-hi algun canvi.

El primer que cal assenyalar és que ha funcionat raonablement bé. Totes les dades demostren que l'actual sistema de finançament comú ha tingut un fort efecte redistributiu. Les diferències que existeixen en la classificació de les comunitats autònomes, quan s'ordenen segons la capacitat que tenen de crear riquesa, és a dir del producte interior brut (PIB) per habitant, es veuen reduïdes, i el mateix rànquing canvia quan aquesta classificació es fa d'acord amb la renda final per persona. La solidaritat, per tant, sí que ha funcionat. I ho ha fet perquè Catalunya ha actuat des del començament de l'Estat de les autonomies com el més important motor d'aquest efecte igualador.

Ara del que es tracta no és de posar límits a la solidaritat, com alguns han

arribat a proposar des de Catalunya, sinó de veure què hem de fer perquè cap espanyol, visqui on visqui, quedi discriminat, i al mateix temps perquè el creixement català que alimenta la solidaritat no es debiliti. En primer lloc, si ho entenc bé, el que diu **Pasqual Maragall** és que la solidaritat ben entesa comença per un mateix. A Catalunya hi ha moltes persones que viuen per sota del nivell de renda mitjana espanyola i que a més no tenen accés als serveis públics en condicions similars a altres comunitats. No seria just que els pobres que resideixen a les comunitats riques visquin pitjor que els pobres de les comunitats menys desenvolupades; o, dit d'una altra manera, seria injust que els pobres de les comunitats riques estiguessin finançant amb els seus impostos les subvencions que tenen els rics de les comunitats més pobres, quan, per exemple, poden utilitzar autopistes o autovies gratuïtes. Per això està bé que **Maragall** vinculi la reforma del finançament amb l'objectiu de la "reforma social", i no amb el nacionalisme.

Tot i això, per fer més creïble aquest plantejament, el debat del canvi del model de finançament i de les balances fiscals hauria d'anar acompanyat d'un altre que analitzi en què es gasten els calers les diferents administracions públiques, incloent-hi la catalana. Perquè sabem què reben, però no com s'ho gasten. No conec cap estudi sobre això, però tots tenim la impressió que en molts casos aquests calers s'han utilitzat de forma alegre per crear xarxes de clientelisme polític, per alimentar amiguismes, per crear televisions públiques d'ús partidista i per a altres usos que difícilment es poden relacionar precisament amb la solidaritat. Vaja, una cosa semblant al que passa amb les subvencions a l'agricultura, que només en petita mesura beneficien aquells que realment ho necessiten.

En segon lloc, el que diu **Maragall** és que ara s'ha d'invertir més en l'economia catalana, perquè està donant símptomes clars de fatiga. Des de fa nou anys creix per sota de la mitjana espanyola, i la seva inflació està sistemàticament per sobre. El problema s'agreuja si tenim en compte que Catalunya és, per la seva base industrial, la comunitat autònoma que més ven a l'exterior. Malgrat això, la falta d'inversions públiques en infraestructures de transports i de comunicacions no només perjudica la competitivitat i la capacitat d'ocupació a

Catalunya, sinó també a totes aquelles comunitats --com Aragó, el País Valencià o Andalusia-- que exporten cap a Europa o la resta del món a través de les carreteres, els ports i els aeroports de Catalunya. Per tant, invertir en l'economia catalana interessa a tots els espanyols.

Un símil ens pot ajudar a comprendre la situació. L'Espanya autonòmica és com un tren format per 19 vagons, cada un amb certes peculiaritats pròpies. Quan aquest tren va arrencar el 1979, hi havia vagons de primera i de segona, però al llarg d'aquests 25 anys de democràcia i Estat de les autonomies aquestes diferències en l'equipament dels diferents vagons han anat desapareixent. Però ara convé que dediquem atenció a les màquines que van al capdavant, perquè donen símptomes de fatiga, i de poc serviria tenir vagons ben equipats si el tren no tira.

Per tant, en la meva opinió, la qüestió no és que els catalans es fiquin els calers on els càpiguen, sinó que encertem a ficar-los on més ens interessi a tots. I si l'interès general és mantenir la solidaritat, s'han d'atendre les demandes de Catalunya, encara que al final no sigui exactament de la manera com es formulen.

Article publicat a El Periódico el dia 8 de maig de 2005